

Aýnadaky sudur

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Aýnadaky sudur AÝNADAKY SUDUR

Şu gün Müsüriň iň baýry «Wafd» partiýasynyň gürrüňini etmekçi: Birinji jahan urşundan soň iňlis agalygyny soňlandyrmak we Müsure doly garaşsyzlygyny gazandyrmak maksady bilen Saad Zaglul paşanyň ýolbaşçylygynda 1918-nji ýylда «Wafd» modernist-ýurtçy partiýasy guruldy.

Baýdagы dünýewiligiň simwolydy – haç bilen ýarymaý ýanaşykdy. 1923-nji ýylда partiýa sekulýar konstitusiýa taýýarlady. 1924-nji we 1936-njy ýyllaryň saýlawlaryny atgaýtarym önde gazandy. Iňlisler kaýyl bolmady: mesele Suweýş kanalydy. Diktator Syddyk paşa bilen dil düwşüp, döwlet agdarlyşygyny geçirdiler. Halk goldawyny «Musulman doganlar» guramasyndan aldylar!

Ikinji jahan urşundqın soň geçirilen 1950-nji ýlyň saýlawlarynda basybalyjylara garşıy gidýän «Wafd» ýene üstün çykdy we garaşsyzlygyň öñündäki iň uly päsgelçilik bolan Angliýa-Müsür ylalaşygyny ýyrotyp zyňdy.

Yzyndan «Musulman doganlar» terrorçylykly aktlaryna başlady. Soňra 1952-nji ýylда arap nasionalistleri «Azat ofiserler» harby döwlet agdarlyşygyny gurnady. Depeden inen hökumet halk bilen dil tapşyrmady – syýasy boşlaňlygy yslamçy hereketler doldurdy. «Wafd» ýapyldy.

1967-nji ýlyň urşunda Ysraýyldan ýeñilmegi bilen agdarlyşykçy Enwer Sedat saga gyşardy. «Musulman doganlar» bilen ylalaşyga geldi. Munuň «arhitektory» täze imperialistik güýç ABŞ-dy... Birinji eden işleri 1978-nji ýylда täzeden açylan «Wafdy» ýene ýapmak boldy.

80-nji ýyllarda çepçilere garşıy tolkundöwüji bolmagy üçin döwlet we syýasat büs-bütin yslamylaşdyryldy. Ýurt neoliberalizme we ABŞ-na doly boýun egdirildi.

Hüsni Mübärek şol öñki ýoldan gitdi: üç ugry syýasy yslamçylara goýdy: bilim, adalat, mediá! «Nasioal» diýip müsür goşuny kiçeldildi (500 müň), polisiýanyň şahsy düzümi bolsa (1 million 200 müň) aşa köpeldildi.

Müsür global kapitalizme gujak açdy.

«Parallel gurluş» bolan «Musulman doganlar» iň uly goldawy Müsüriň sówda buržuaziýasyndan – «täzelikçi telekeçilerden» aldy!

«Wafd» 1984-nji ýylда täzeden syýasy arena çykdy. Başynda indi «täze» sözi bardy!

* * *

«Täze Wafd» hem demokratik, dünýewi, nasional döwlet prinsiplerini öñe sürdi.

Adam hukuklarynyň birinji belgili tarapdary boldy.

Ylym-bilimi, saglygy goraýyşy öñe tutdy, işsizligiň, jaý meselesiniň çözgütlерini gözledi...

Ýöne olar muny haýsy ykdysady sistema bilen etjekdiler?

Segseninji ýyllardan soñ dünýäni gysyp-gowuran neoliberalizme «Wafd» hem boýun egdi.

Şonsuzam partiýa Hüsni Mübärek bilen ylalaşyp, oppozisiýany bölmek maksady bilen açylypdy! «Täze Wafdyň» düzümünde ilkibaşa içeri işler ministri, maliýe ministri wezipelerinde işlän Fuat Serajetdin bardy. Partiýa 1984-nji ýylда 15% ses aldy.

2000-nji ýylда Fuat Serajetdin aradan çykansoň, partiýanyň başlyklygyna Numan Gomaa saýlandy.

Gomaa 2005-nji ýylda prezidentlige kandidaturasyny goýdy, saýlanyp bilmedi. Wezipeden öz islegi bilen gitmek talap edildi. Wezipesini elden beresi gelmedik Gomaa şowsuzlygyny partiýanyň başlygynyň orunbasary Fahri Abdel Nour ýaly merkezi işgärleriniň boýnuna atdy, hemmesini wezipesinden boşatdy!

Yzy gutarmaýan içerkى düzgünnama ýaly çekişmeler, partiýanyň merkezi binasynyň ýakylmagy ýaly sudly wakalar we prokuraturanyň ara girip açan derñew işleriniň netijesinde Gomaa ahyrsoňy 2010-njy ýylda partiýanyň başlyklygyny mediýa läheňi El-Saýed El-Badawä bermeli boldy.

Partiýa 2011-nji ýylda «Azatlyk», «Adalat» ýaly sagçy partiýalar bilen saýlaw ýaranlygyny edensoň, partiýada bölünişikler bolup geçdi. Soňky parlament saýlawlarynda futbolçylardan, aýdymçylardan alınan tanymal kandidatlary görkezendigine garamazdan sesi 9,3%-e çenli peseldi.

Şumat partiýanyň başynda ABŞ-dan gelen maliýe kömegini öñe sürüyan aklawjy Baha El-Din Abou Şaka bar! Şaka Müsürdäki ähli liberal partiýalar bilen ýaranlyk gurmagyny dowam etdirýär. Göreliň, onuň döwresinde näçe partiýa bolarka?

Hawa, «Täze Wafd» syýasaty sap «stol başyndaky strategiya» öwrüp saýlawlarda ýeňiş gazanaryn öydýär..

Aýnadaky meňzeşliklere geň galyp oturmaň – «senarini» ýazan güýçler şobır adamlar!

Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazeti, 05.07.2023 ý. Publisistika